

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Samsun İl Tarım ve Orman Müdürlüğü

**T.C.
Samsun Valiliđı
İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼**

Samsun İlinde Sebze Üretim Sekt¼r¼

Burhan HEKİMOğLU
Ziraat M¼hendisi

Mustafa ALTINDEđER
Ziraat M¼hendisi

**Strateji Geliřtirme Birimi
Samsun / Nisan 2019**

T.C.
Samsun Valiliği
İl Tarım ve Orman M¼d¼rl¼đ¼

Samsun İlinde **Sebze Üretim Sekt¼r¼**

Hazırlayanlar

Burhan HEKİMOğLU / Ziraat M¼hendisi
Mustafa ALTINDEđER / Ziraat M¼hendisi

Redaksiyon

İsmail DEMİR / Ziraat M¼hendisi
Dr. Ali KORKMAZ / Ziraat M¼hendisi

Kapak Tasarım

Ahmet ŐENOđLU / T¼t¼n Teknoloji M¼hendisi

İstatistikler

Canser ERđİN / Ziraat M¼hendisi

Koordinasyon ve Tarımsal Veriler Őube M¼d¼rl¼đ¼
Strateji GeliŐtirme Birimi Yayınıdır

İÇİNDEKİLER

1. Giriş	1
2. Dünya Yaş Sebze Üretimi	3
3. Sebze Yetiştiriciliğinde Genel Durum	9
4. Yaş Sebze İhracatımız	12
5. Türkiye Sebze Ekiliş ve Üretim Miktarı	15
6. Samsun ve Türkiye Sebze Ekiliş Karşılaştırması	21
7. Samsun İli Önemli Sebze Üretimi	23
8. Türkiye Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Değişim	27
9. Samsun'da Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Durum	28
10. Samsun Tarım Ürünleri Üretim Durumu Ve Öneriler	29
11. Samsun Bölgesinde Sebze Pazarlama	31
12. Samsun İlinde AB ve Rusya Federasyonu İçin Stratejik Öneme Sahip Sebzeler	33
13. Samsun İli Sebze İşleyici ve Pazarlayıcıların Dikkat Etmesi Gereken Önemli Kriterler	33
14. Sonuç	34
Kaynaklar	35

Önsöz

Ülkemiz yaklaşık 7.836.320 dekar alanda 30 milyon tonluk sebze üretimi ile Dünya’da ilk 4 ülke arasındadır. Türkiye’de sebze üretiminin %75’si açıkta ve %25’ü de örtü altında ve sebze ekilişinin %90.6’ı açıkta ve %9.4’ü de örtü altında gerçekleştirilmektedir. Tarım sektörünün çalışan nüfusun %21’ini barındırdığı ve işlenen toplam arazinin %12’sini de bahçe bitkilerinin oluşturduğu gerçeğinden hareketle, Türkiye’de yaklaşık 2.5-3 milyon kişinin bahçe bitkileri üretimi yaptığını söyleyebiliriz.

Samsun ilimizde verimli ovaların varlığı nedeniyle sebzecilik; yoğun olarak yapılan ve emek isteyen önemli bir tarımsal faaliyettir. Samsun ilinde 2018 yılı verilerine göre yaklaşık 257.140 dekar alanda 768.931 ton sebze üretimi gerçekleştirilmiştir. Türkiye’de Samsun ili sebze üretimiyle yıllar ve ürünler itibariyle birçok üründe 1. sırada yer almıştır. Samsun lahanası, taze fasulye, turp ve biber üretiminde 1. sırada yer alırken ve biber üretiminde 2. sırada yer almıştır. Samsun’da en çok ekilen ürünler biber, yeşil fasulye, lahanası, pırasa, domates, karpuz, kavun, patlıcan, marul, ıspanak, karnabahar gibi sebzelerdir. Bunlar hem ihracata hem de işleme sanayine uygun sebzelerdir.

Ülkemizde ve ilimizde bitkisel üretim sebze sektörü bölge tarımının en yoğun girdisinin kullanıldığı en fazla emeğin verildiği lokomotif bir sektör olup tohumculuk, gübre, kimyasal ilaç, fide, ambalaj, imalat, gıda sanayi gibi pek çok sektörle ilişki içerisinde. Samsun ilimizde bu sektör; uygulanan entegre mücadele, kontrollü örtü altı, iyi tarım, organik tarım gibi tüm projelerle desteklenmektedir. Hazırlanan bu çalışmanın başta ülkemiz ve ilimiz tarımına, ekonomisine, ilimiz üreticisine ve sebze sektörünün tüm taraflarına faydalı olmasını diliyorum.

Nail KIRMACI
İl Müdürü

1. Giriş

Tarım insanlık için her çağda önemli olmuştur. Tarımında önemli bir bölümünü yaş meyve ve sebzeler oluşturmaktadır. Yaş meyve ve sebze sektörü, insanlığın temel ihtiyacı olan bitkisel üretimi kapsamaktadır ve dünyadaki insan yaşamını doğrudan ilgilendirmektedir. İnsan beslenmesindeki önemi, ekonomik faaliyet olarak üretim ve ticareti yaş meyve ve sebze sektörünü günümüzde de insanlık uğraşları içinde vazgeçilmez kılmaktadır. Türkiye, üretime müsait verimli ve geniş tarım alanları, değişik bölgelerin ekolojik farklılıkları sayesinde meyve ve sebzelerinin iyi koşullarda ve kaliteli olarak yetişebildiği dünyadaki nadir ülkelerden birisidir. Dünyanın birçok ülkesiyle karşılaştırıldığında ülkemizde hemen hemen her mevsimde ve her bölgede meyve ve sebze üretimi söz konusudur. Türkiye birçok meyve türünde dünyada en büyük üretici konumdadır ve yaş meyve ve sebze ihracatının önemli kalemlerinden biridir. Yaş ve meyve sebze sektörünün doğrudan ilgili olduğu gıda ve tarım sektörü, küresel ve ulusal krizlerden en az sektörlerden olması nedeniyle de önemli bir avantaja sahiptir.

Türkiye İstatistik Kurumunun (TÜİK) verilerine göre, Samsun 2016 yılında 2.87 milyar TL bitkisel üretim değeri ve %2 pay ile Türkiye geneli 11. sırada yer alırken, Samsun 2017 yılında 3.24 milyar TL bitkisel üretim değeri ve % 2.3 pay ile Türkiye geneli 11. sırada yer almaya devam etmiştir.

Ancak, özellikle sebze pazarlanmasında yaşanan birtakım sorunlar mevcut üretim potansiyelimizi kullanmamızı olumsuz yönde etkilemektedir.

2018 yılında Sebze ve meyve üretimimiz yaklaşık **52.3 milyon tondur**. Bu da yaklaşık **72 milyar TL'ye** tekabül etmektedir. Ancak, ürettiğimiz bu miktarın neredeyse **% 29'u** hasat, tasnif, işleme, paketlenme, ambalajlama, nakliye ve pazarlama aşamalarında yapılan hatalardan dolayı **zayi olmaktadır**. Bu **zayıat 18 milyar TL'ye denk** gelmektedir.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Kızılay'ın yaptığı bir araştırmaya göre tüketimde dökülenler de dahil olmak üzere bu zayıat % 40 kadar ulaşmaktadır. Böylesine büyük bir üretim potansiyeline rağmen, ürettiğimiz ürünlerin 4.5 milyon tonunu yani sadece % 8.7 'lik kısmını ihraç edebilmekteyiz.

İhraç edilen ve zayı olan miktardan geri kalan sebze ve meyvenin sadece yüzde 42'i kayıt altında işlem görmektedir. Kayıt dışı rakamın yaklaşık 30.3 milyar TL olduğu hesaplanmaktadır.

“Tarladan sofraya, ticarete güven” getirebilmek için yasalaştırılıp uygulamaya konan yeni Hal Kanunu ile birlikte, yaşadığımız bu sıkıntıları en aza indirmek ve üretim potansiyelimizi yeterince kullanarak bu sektörde ülkemizin 2023 vizyonuna paralel bir dönüşüm gerçekleştirebilmek sektörün tüm taraflarının ortak amacıdır.

Ülkemiz de yaklaşık 7.836.320 dekar alanda 30 milyon tonluk sebze üretiminin; Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde,

TÜİK verilerine göre; Sebze ürünleri üretim miktarının 2018 yılında bir önceki yıla göre %2.6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton olmuştur.

Üretim miktarları, 2018 yılında bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde %5,8, sebzelerde %2,6 azalırken, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise %0,8 oranında artış göstermiştir. Üretim miktarları 2018 yılında yaklaşık olarak tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 64,4 milyon ton, sebzelerde 30 milyon ton ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde 22,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Sebze ürünleri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %2,6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton olmuştur.

Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzeler %2,5, meyvesi için yetiştirilen sebzeler %2,9 azalırken, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler ise %1,4 oranında artmıştır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden, pırasada %21,5, havuçta %12,9, sakız kabakta %5,6 oranında artış, kuru soğanda %9,4, domateste %4,7, kavunda %3,3 oranında azalış olmuştur.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 verilerine göre, tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yıllık üretim değerleri yüzde 10.4, **sebzelerde yüzde 22.3** ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 20.9 artmıştır. Tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 10.5 artarak 56.1 milyar liradan, 61.9 milyar liraya, **sebzelerde yüzde 22.3 artarak 33.8 milyar liradan 41.4 milyar liraya** ve meyveler, içecek ve bitkilerinde yüzde 20.9 artarak 45.9 milyar liradan 55.5 milyar liraya yükselmiştir.

2. Dünya Yaş Sebze Üretimi

Dünya Üretimi

Dünya Yaş Sebze Üretimi Birleşmiş Milletler Gıda ve Tarım Örgütü (FAO, 2014) verilerine göre; 1,71 milyar ton yaş meyve sebze üretimi gerçekleştirilmiştir. En fazla yaş meyve sebze üretimi gerçekleştiren ülke 754,5 milyon tonluk üretim ile Çin olurken, onu 215 milyon tonluk üretim ile Hindistan ve 62,5 milyon tonluk üretim ile Amerika izlemiştir. Türkiye 42,4 milyon dolarlık yaş meyve sebze üretimi ile dünya yaş meyve sebze üretiminde 5. sırada yer almıştır.

2018 yılında ülkemizde yaklaşık 30 milyon ton sebze, 22.3 milyon ton meyve olmak üzere toplam 52.3 milyon ton yaş meyve sebze üretilmiştir. Yaş meyve-sebze ihracatımız 4.5 milyon ton olup, üretimin yaklaşık %8.7'ine karşılık gelmektedir.

Dünyada toplam 4,6 milyon hektar alanda domates ekimi yapılmaktadır. Domates üretiminde dünyada önde gelen ülkeler sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (50,5 milyon ton), Hindistan (18,2 milyon ton), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (12,5 milyon ton), Türkiye (11,8 milyon ton) ve Mısır

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

(8,5 milyon ton) iken, verimin en yüksek olduğu ülke Belçika'dır. ÇHC dünya üretiminin yaklaşık üçte birini tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel domates üretiminden aldığı pay %7,2 seviyesindedir. Dünyada en çok üretilen ikinci sebze ürünü kuru soğandır.

Dünya Yaş Sebze Üretiminde İlk 10 Ürün (ton)

Sıra	Ürün Adı	2012	2013	Değişim (%)
1	Domates	160.797.627	164.434.039	1,6%
2	Kuru Soğan	81.462.299	84.758.190	4,0%
3	Lahana	70.281.933	71.434.080	1,6%
4	Hıyar Ve Kornişon	69.266.371	71.333.414	3,0%
5	Patlıcan	47.643.440	49.339.734	3,6%
6	Havuç Ve Şalgam	36.931.325	37.209.469	0,8%
7	Biber	30.792.661	31.116.944	1,1%
8	Marul Ve Hindiba	25.545.999	24.896.115	-2,5%
9	Kabak	24.613.911	24.609.860	0,0%
10	Sarımsak	23.399.561	24.195.662	3,4%
Diğerleri		405.480.566	411.944.895	1,6%
Genel Toplam		976.215.693	994.272.402	1,8%

Kaynak: FAO

Dünyada toplam 4,3 milyon hektar alanda ekimi yapılan kuru soğanın, 2013 yılı itibarıyla küresel üretim hacmi 84,7 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. Dünyadaki önemli kuru soğan üreticisi ülkeler; ÇHC (22,3 milyon ton), Hindistan (19,3 milyon ton) ve ABD (3,1 milyon ton)'dir. ÇHC ve Hindistan dünya üretiminin yarısını tek başına gerçekleştirmekte olup, ülkemizin küresel kuru soğan üretiminden aldığı pay %2,2 seviyesindedir.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Yaş Sebze Üreticisi Ülkeler (Ton)

Sıra	Ülke Adı	2012	2013	Değişim (%)	Pay (2013)
1	ÇHC	483.885.365	493.421.702	1,9%	53,5%
2	Hindistan	112.943.800	119.615.200	5,9%	13,0%
3	A.B.D	33.479.457	31.522.161	-5,8%	3,4%
4	Türkiye	21.947.514	22.693.935	3,4%	2,5%
5	İran	18.248.675	18.203.114	-0,2%	2,0%
6	Mısır	16.942.833	16.675.546	-1,5%	1,8%
7	Rusya Fedrs	14.226.959	14.065.400	-1,1%	1,5%
8	Vietnam	13.061.772	13.812.948	5,7%	1,5%
9	İtalya	12.152.348	12.176.953	0,2%	1,3%
10	Nijerya	12.889.800	11.923.961	-7,4%	1,3%
	Diğerleri	164.188.196	167.991.566	2,3%	18,2%
	Genel Toplam	903.966.719	922.102.486	2,0%	100%

Kaynak: FAO

Çin 574 milyon tonluk üretimi ile dünyada en fazla yaş sebze üreten ülke konumundadır. Çin dünya yaş sebze üretiminden %52 oranında pay almaktadır. Bu ülkeyi sırasıyla Hindistan (109 milyon ton) ve ABD (36 milyon ton) izlemektedir. Türkiye 28-30 milyon tonluk üretimi ile dünya sıralamasında **dördüncü sırada** yer almakta ve dünya yaş sebze üretiminden %2,5 oranında pay almaktadır.

Küresel Yaş Sebze İhracatı

ITC'ye göre; Dünya çapında yaş meyve ve sebze ihracatı 119,89 milyar \$ olarak kaydedilmiştir. Dünya yaş

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

meyve sebze sektöründe en çok ihraç edilen ürün grubu %11,2 pay ile narenciye olmuştur. İkinci sırada % 10,8 ile diğer sebzeler, üçüncü sırada ise % 10,5 ile muz yer almaktadır. Uluslararası Ticaret Örgütü'nün (ITC) 2016 yılı verilerine göre; dünya yaş meyve sebze ihracat sıralamasına bakıldığında İspanya'nın 13,8 Milyar \$, Hollanda'nın 11,2 Milyar \$, Meksika'nın 10,5 Milyar \$, Çin'in 9,8 Milyar \$, Amerika'nın ise 9,1 Milyar dolarlık ihracat gerçekleştirdiği görülmektedir. İlk beş ülke dünya toplam yaş meyve sebze ihracatının yaklaşık %45'ini gerçekleştirmektedir. **Türkiye, dünya yaş meyve sebze ihracatında değer bazında 12. sırada** yer almaktadır.

Tablo da yer verildiği üzere, **dünya yaş sebze ihracatı** 2015 yılında 2012 yılına kıyasla %9,4 artmış ve 40,2 milyar dolar olmuştur. Hollanda 5,4 milyar dolarlık ihracatı ile dünya ihracatından % 13,5'lik pay almakta, bu ülkeyi sırasıyla İspanya, Meksika, ÇHC ve ABD izlemektedir. **Ülkemiz %1.9 pay ile ihracatta dokuzuncu sırada** yer almaktadır.

Yaş meyve ve sebze ihracatı, Ocak-Aralık 2017 döneminde bir önceki yıla kıyasla miktarda **%11**, değerde **%13** oranında artış göstererek 2,23 milyar dolar olarak gerçekleşmiştir. Alt ürün grupları bazında incelendiğinde taze sebze ihracatında miktarda %18, değerde ise %22 oranında artış yaşanmış olup 563,4 milyon dolar olarak gerçekleşmiştir.

Tabloda yer alan verilerin incelenmesinden anlaşılabacağı üzere, 2015 yılı itibarıyla dünyada ihracatı en fazla yapılan yaş sebze ürünü domatestir. Söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 8,4 milyar dolar civarında tezahür etmiş, küresel yaş sebze ihracatındaki payı ise %20,9 olarak gerçekleşmiştir.

Dünyada toplam 4,6 milyon hektar alanda domates ekimi yapılmaktadır. Domates üretiminde dünyada önde gelen ülkeler sırasıyla Çin Halk Cumhuriyeti (ÇHC) (50,5 milyon ton), Hindistan (18,2 milyon ton), Amerika Birleşik Devletleri (ABD) (12,5 milyon ton), Türkiye (11,8 milyon ton) ve Mısır (8,5 milyon ton) iken, verimi en yüksek ülke Belçika'dır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Ürün Bazında Dünya Yaş Sebze İhracatı (1000 \$)

ÜRÜN	2012	2013	2014	2015	Değ. (%) (2014-2015)	Pay (2015)
Domates	8.103.780	8.708.678	9.257.060	8.410.051	-9,1%	20,9%
Biber	4.280.563	4.785.619	4.759.421	4.536.159	-4,7%	11,3%
Soğan ve Şalot	2.605.216	3.586.675	3.070.372	3.307.114	6,0%	8,2%
Patates	2.604.360	3.648.861	3.185.835	2.556.272	-19,8%	6,7%
Sarımsak	2.000.556	2.062.562	2.073.320	2.486.944	19,9%	6,4%
Hıyar ve Kornişon	2.125.357	2.390.149	2.355.687	2.091.432	-11,2%	6,2%
Lahana	1.010.040	1.191.919	1.343.457	1.373.917	2,3%	5,2%
Diğer Marullar	1.179.674	1.263.055	1.259.729	1.226.914	-2,6%	3,1%
Havuç ve Şalgam	1.121.142	1.246.360	1.142.586	1.222.171	7,0%	3,0%
Karnabahar/Brokoli	1.092.438	1.243.702	1.228.357	1.202.473	-2,1%	3,0%
Diğerleri	10.666.525	12.361.137	12.597.484	11.885.092	-5,7%	26%
Toplam	36.736.742	42.374.818	42.230.307	40.201.796	-4,8%	100%

Kaynak: International Trade Center

Domates ihracatında Meksika 1,8 milyar dolarlık ihracat ve %21,6 pay ile dünya lideri konumunda olup bu ülkeyi 1,6 milyar dolar ve %19,9'luk pay ile Hollanda, 1 milyar dolar ve %12,7 pay ile İspanya, 660 milyon dolar ve %7,9 pay ile Fas izlemektedir. Ülkemiz önde gelen ihracatçılardan biri olup, 2015 yılı itibarıyla 365 milyon dolarlık domates ihracatı gerçekleştirerek dünyada 5'inci sırada yer almıştır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Küresel yaş sebze ihracatında ikinci sırada ise 4,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle biber gelmektedir. İspanya 969 milyon dolarlık biber ihracatıyla dünya lideri konumunda bulunmakta olup, küresel biber ihracatından %21,4 pay almaktadır. Bu ülkeyi Hollanda (932 milyon dolar, %20,6 pay) ve Meksika (863 milyon dolar, %19 pay) izlemektedir. Türkiye 2015 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 78 milyon dolarlık biber ihracatıyla 10'uncu sırada yer almıştır.

Ülkeler İtibarıyla Dünya Yaş Sebze İhracatı (1000 \$)

Sıra	Ülkeler	2012	2013	2014	2015	Pay (2015)
1	Hollanda	6.019.423	6.377.322	6.129.392	5.430.064	13,5%
2	İspanya	5.019.673	5.752.386	5.669.117	5.365.241	13,3%
3	Meksika	4.013.843	4.816.720	4.749.593	5.004.445	12,4%
4	ÇHC	3.037.944	3.232.614	3.641.677	4.281.503	10,7%
5	ABD	2.677.105	2.979.946	3.001.346	2.932.054	7,3%
6	Fransa	1.733.895	2.151.009	1.793.112	1.602.981	4,0%
7	Kanada	1.145.465	1.429.492	1.398.811	1.399.314	3,5%
8	İtalya	1.381.019	1.572.979	1.486.596	1.363.616	3,4%
9	Fas	629.893	767.385	812.872	1.279.645	3,2%
10	Belçika	1.019.797	1.181.697	1.101.506	1.072.546	2,7%
16	Türkiye	640.313	687.559	705.297	589.343	1,5%
Diğerleri		9.306.565	11.201.753	11.455.401	9.554.321	24,5%
Dünya Toplamı		36.750.603	42.398.657	42.242.025	40.201.841	100%

Kaynak: International Trade Center

Soğan ve şalot ise 3,3 milyar dolarlık ihracat ve %8,2'lik pay ile küresel yaş sebze ihracatında üçüncü sırada yer almaktadır. Hollanda 540,4 milyon dolarlık ihracatı ile

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

dünya soğan ve şalot ihracatında birinci sırada olup, ihracattan aldığı pay %16,3 seviyesindedir. Bu ülkeyi sırasıyla ÇHC (476,7 milyon dolar, %14,4 pay) ve Hindistan (397 milyon dolar, %13 pay) izlemektedir.

2015 yılı itibarıyla dünyada ihracatı en fazla yapılan yaş sebze ürünü domatestir. Söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 8,4 milyar dolar civarında tezahür etmiş, küresel yaş sebze ihracatındaki payı ise %20,9 olarak gerçekleşmiştir. Domates ihracatında Meksika 1,8 milyar dolarlık ihracat ve %21,6 pay ile dünya lideri konumunda olup bu ülkeyi 1,6 milyar dolar ve %19,9'luk pay ile Hollanda, 1 milyar dolar ve %12,7 pay ile İspanya, 660 milyon dolar ve %7,9 pay ile Fas izlemektedir. Ülkemiz önde gelen ihracatçılardan biri olup, 2015 yılı itibarıyla 365 milyon dolarlık domates ihracatı gerçekleştirerek dünyada 5'inci sırada yer almıştır.

Küresel yaş sebze ihracatında ikinci sırada ise 4,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle biber gelmektedir. İspanya 969 milyon dolarlık biber ihracatıyla dünya lideri konumunda bulunmakta olup, küresel biber ihracatından %21,4 pay almaktadır. Bu ülkeyi Hollanda (932 milyon dolar, %20,6 pay) ve Meksika (863 milyon dolar, %19 pay) izlemektedir. Türkiye 2015 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 78 milyon dolarlık biber ihracatıyla 10'uncu sırada yer almıştır.

Soğan ve şalot ise 3,3 milyar dolarlık ihracat ve %8,2'lik pay ile küresel yaş sebze ihracatında üçüncü sırada yer almaktadır. Hollanda 540,4 milyon dolarlık ihracatı ile dünya soğan ve şalot ihracatında birinci sırada olup, ihracattan aldığı pay %16,3 seviyesindedir. Bu ülkeyi sırasıyla ÇHC (476,7 milyon dolar, %14,4 pay) ve Hindistan (397 milyon dolar, %13 pay) izlemektedir.

3. Sebze Yetiştiriciliğinde Genel Durum

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre ülkemizin 2018 yılı sebze üretimi yaklaşık 7.836.320 dekar

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

alandı 30 milyon tona ulaşmıştır. 2018 TÜİK verilerine göre Ülkemiz bu üretim ile dünya sıralamasında 4. sırada yer almakta ve küresel yaş sebze üretiminden yaklaşık %2,6 oranında pay almaktadır.

Sebze Üretiminin Toplam Ekilen Alan İçerisindeki Payı

İl	Samsun	Türkiye
Tarla	2.325.724	169.252.233
Sebze	257.140	8.206.680
Meyve	1.178.314	34.623.870
Nadas	205.753	35.127.733
Süs	635	51.802
Toplam Ekilen Alan	3.967.566	247.262.318
Sebze Üretim Alanı	257.140	8.206.680
Sebze Al./Toplam Al.	6,5	3,3

Ülkemizin Toplam Sebze Üretim Miktarı (ton) (TÜİK)

2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018
27.820.207	28.448.218	28.569.781	29.600.000	30.266.897	30.825.369	30.032.827

Türkiye’de bitkisel üretim değerinin yaklaşık %21.2’si sebzelerle aittir. TÜİK verilerine göre 2018 yılında sebze ürünleri üretim miktarı bir önceki yıla göre % 1.4 azalarak yaklaşık 30 milyon ton olarak gerçekleşmiştir. TÜİK verilerine göre üretilen bu miktar sebzeler milli ekonomiye yaklaşık 24 milyar TL katkı sağlamaktadır.

TÜİK verilerine göre; Sebze ürünleri üretim miktarının 2018 yılında bir önceki yıla göre %2.6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton olmuştur.

Üretim miktarları, 2018 yılında bir önceki yıla göre tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde %5,8, sebzelerde %2,6 azalırken, meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde ise %0,8

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

oranında artış göstermiştir. Üretim miktarları 2018 yılında yaklaşık olarak tahıllar ve diğer bitkisel ürünlerde 64,4 milyon ton, sebzelerde 30 milyon ton ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde 22,3 milyon ton olarak gerçekleşmiştir.

Sebze ürünleri üretim miktarı 2018 yılında bir önceki yıla göre %2,6 azalarak yaklaşık 30 milyon ton olmuştur.

Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzeler %2,5, meyvesi için yetiştirilen sebzeler %2,9 azalırken, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler ise %1,4 oranında artmıştır.

Sebzeler grubunun önemli ürünlerinden, pırasada %21,5, havuçta %12,9, sakız kabakta %5,6 oranında artış, kuru soğanda %9,4, domateste %4,7, kavunda %3,3 oranında azalış olmuştur.

Seçilmiş ürünlerin yeterlilik dereceleri

Sebze ürünlerinde üretim miktarları incelendiğinde, Yıllık üretim yüzde 2,6 azalarak 30 milyon ton oldu. Sebze ürünleri alt gruplarında üretim miktarları incelendiğinde, yumru ve kök sebzeler yüzde 2,5, meyvesi için yetiştirilen sebzeler yüzde 2,9 azalırken, başka yerde sınıflandırılmamış diğer sebzeler ise yüzde 1,4 arttı.

Pırasada %21,5, Havuçta %12,9 ve Sakız Kabağında %5,6 artış oldu.

Kuru soğanda %9,4, Sarımsakta %3,4, Domateste %4,7, Kavunda %3,3 azaldı.

Çarliston biberde %25,9 dolmalık biberde %5,6 ve sivri biberde %1,6 düşüş oldu.

Türkiye'de yaklaşık 2.5-3 milyon kişinin bahçe bitkileri üretimi yaptığını söyleyebiliriz. Türkiye'de Samsun ili sebze üretimiyle birçok üründe ilk sıralarda yer almıştır.

4. Yaş Sebze İhracatımız

2003'te Türkiye sebze ihracatı 139.000.000 milyon dolar iken, 2017 yılında yaş sebze ihracatı 1.268.000 ton ve 563.400.000 dolar olmuştur. Çin, dünya sebze üretiminde en büyük paya sahip ülke olarak bilinmekle beraber ancak kendine yeten ülke durumundadır.

2017 yılı itibarıyla dünyada ihracatı en fazla yapılan yaş sebze ürünü domatestir. Söz konusu ürünün ihracatı yaklaşık olarak 9,2 milyar dolar civarında tezahür etmiş, küresel yaş sebze ihracatındaki payı ise %21,2 olarak gerçekleşmiştir. Ülkemiz önde gelen ihracatçılardan biri olup, 2017 yılı itibarıyla 367 milyon dolarlık domates ihracatı gerçekleştirerek dünyada 5'inci sırada yer almıştır.

2018 yılında yaş sebze Türkiye geneli en fazla ihracatı yapılan ürün 1.306.000 ton ve 593 milyon \$ ile domates ihracatı gerçekleştirerek dünyada 5'inci sırada yer almıştır. Bunu soğan-şalot ve hıyar-kornişon izlemiştir. Önemli dış pazarlarımız Romanya, Rusya, Almanya, Bulgaristan, Ukrayna, Irak, Beyaz Rusya'dır.

Küresel yaş sebze ihracatında ikinci sırada ise 4,5 milyar dolarlık ihracat hacmiyle biber gelmektedir. Türkiye 2018 yılında gerçekleştirdiği yaklaşık 119 milyon dolarlık biber ihracatıyla 10'uncu sırada yer almıştır.

Türkiye'ye taze sebze ihracatı diğer tarım ürünlerine göre hızla yükselerek son beş yılda yaklaşık on kat artış göstermiştir. Taze sebze ihracatında en büyük gelişme enginar, karnabahar, kabak, helvacı kabağı, kavun ve domateste olmuştur. *Lahananın donmuş ürün olarak ihracatı son beş yılda yirmi kat artmıştır.* Samsun ili ihracatta stratejik öneme sahip sebze çeşitleri üretiminde ve özellikle kışlık sebze üretiminde en büyük paya sahiptir. İhracatta gelişme gösteren brokoli, enginar, turp, karnabahar, biber, domates, kabak, pırasa, Brüksel lahanası ve kırmızilahana gibi sebzeler Samsun ilinde üretilmektedir ve bu sebzeler için daha fazla üretim

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

potansiyeline sahiptir. Pazar bulunduğu takdirde bu ürünlerin çok daha fazla üretilmesi mümkündür.

Türkiye Yaş Meyve ve Sebze İhracat Kayıt Rakamları

Ürünler	OCAK-ARALIK 2017		OCAK-ARALIK 2018	
	Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
Narenciye	1.672.490.327	849.427.996	2.022.087.648	893.614.965
Taze meyve	1.015.215.138	793.204.109	1.178.192.762	825.571.089
Taze sebze	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615
G. Toplam	3.960.390.809	2.230.597.557	4.512.125.794	2.325.745.328

2015 yılında yaş sebzede Türkiye geneli en fazla ihracatı yapılan ürün değerinde 367 milyon \$ ve miktarda 544.356 ton ile domates olurken, 2018 yılında yaş sebzede Türkiye geneli en fazla ihracatı yapılan ürün değerinde 292 milyon \$ ve miktarda 539 bin ton ile yine domates olmuştur. 2018 yılında 1.308.233 ton ve 593.286.615 dolarlık Yaş meyve-sebze ihracatımızın, 290.000 ton ve 37.77.664 dolarla Irak 1.sıradaki ülke konumundadır.

Türkiye'den Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 10 Ürün

	Ürünler	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (Dolar)
1	Domates	525.884.950	288.735.753	538.585.972	291.903.059
2	Biber	95.863.012	96.937.046	128.753.389	118.662.315
3	Hıyar.Kornişon	49.946.868	34.095.775	66.922.818	41.348.797
4	Kabak	49.103.963	31.410.936	67.714.499	40.418.846
5	Patates	191.517.039	25.754.958	258.169.993	26.387.573
6	Soğan.Şalot	235.269.891	38.775.929	101.795.722	16.824.207
7	Patlıcan	23.740.401	12.337.271	25.820.361	15.191.262
8	Havuç.Turp	61.109.555	8.728.433	87.508.262	13.714.516
9	Mantar	572.072	6.000.375	1.390.372	10.331.338
10	Diğer Sebzeler	2.616.604	4.326.903	3.172.665	4.618.899
	Toplam	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Türkiye'den Yaş Sebze İhracatı Yapılan İlk 20 Ülke

	ÜLKELER	Ocak-Aralık 2017		Ocak-Aralık 2018	
		Miktar (kg)	Değer (dolar)	Miktar (kg)	Değer (dolar)
1	Romanya	69.908.976	72.935.600	95.103.692	85.699.958
2	Rusya Federasyonu	97.280.687	38.135.497	102.219.465	72.302.579
3	Almanya	43.917.950	53.431.065	46.874.900	52.198.144
4	Bulgaristan	50.172.767	26.660.218	74.065.594	39.903.630
5	Ukrayna	46.433.599	23.587.840	73.195.110	37.943.100
6	Irak	284.310.601	49.508.704	289.965.730	37.777.664
7	Beyaz Rusya	124.452.512	68.780.900	54.326.863	30.149.965
8	İsrail	21.892.908	15.497.744	50.140.007	29.595.117
9	Suudi Arabistan	93.423.871	29.904.340	86.123.891	26.179.207
10	Gürcistan	101.815.998	29.762.702	92.109.471	25.654.346
11	Suriye	118.595.342	17.380.114	128.656.730	18.712.630
12	Polonya	19.557.172	18.421.299	19.975.873	18.362.967
13	Hollanda	16.863.268	18.607.094	15.937.991	16.499.492
14	Moldavya	12.166.089	7.888.692	14.839.591	11.257.368
15	Avusturya	9.628.914	10.835.701	8.497.806	8.538.756
16	Birleşik Krallık	5.093.517	6.144.065	5.577.228	6.647.010
17	Bosna-Hersek	8.750.247	4.268.672	12.728.907	6.065.471
18	Azerbaycan-Nahçı.	29.242.952	7.041.772	31.839.152	5.725.840
19	Fransa	3.373.908	5.033.565	3.291.428	5.226.743
20	Birleşik Arap Em.	8.893.253	2.327.410	12.121.240	4.412.212
	Toplam	1.267.382.698	563.263.914	1.308.233.119	593.286.615

Ocak-Aralık 2018 Türkiye Yaş Sebze ve Meyve İhracatı

Ülke Grupları	Miktar (kg)	Değer (dolar)
Bağımsız Devletler Topluluğu	1.712.548.441	955.288.671
Avrupa Birliği Ülkeleri	817.713.023	759.915.680
Ortadoğu Ülkeleri	1.760.456.750	459.764.042
Diğer Avrupa Ülkeleri	168.024.420	97.680.717
DİĞER	53.383.160	53.096.219
GENEL TOPLAM	4.512.125.794	2.325.745.328

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

2017-2018 (Ocak-Aralık Ayı) Türkiye Geneli Yaş Meyve ve Sebze İhracatının Fob(\$) Değerlerine Göre Genel Sekreterliklere Dağılımı

Genel Sekreterlikler	Ocak-Aralık 2017	Ocak-Aralık 2018	Değişim Oranı (%)	2018 Payı (%)
	Değer (dolar)	Değer (dolar)	Değer	Değer
AKİB	1.016.974.330	1.110.987.618	9	48
BAİB	412.813.576	449.225.771	9	19
EİB	171.989.046	233.368.843	36	10
DKİB	318.676.482	230.315.321	-28	10
UİB	82.516.005	93.833.655	14	4
İİB	128.470.540	86.445.939	-33	4
DAİB	43.323.046	50.245.492	16	2
Diğer Genel Sek.	55.834.532	71.322.688	28	3
Genel Toplam	2.230.597.557	2.325.745.328	4	100

5. Türkiye Sebze Ekiliş ve Üretim Miktarı

Türkiye’de 2018 yılında sebze ekilişleri yaklaşık 7.836.320 dekar ve üretimi 30 milyon ton olmuştur. Türkiye sebze tarımında son 20 yılda ekim alanlarında %35, üretim miktarında %82 ve verimde %39’lık artış kaydedilmiştir. Türkiye’de yetiştirilen yaklaşık **12.2 milyon ton domatesin %20’si işlenmekte, kalan miktar taze tüketime** gitmektedir. İşlenen toplam miktarın **%80’i salça, %15’i konserve domates imalatı için, kalan kısım ise ketçap, domates suyu vb. domates ürünlerinin imalatı için** kullanılmaktadır.

Türkiye’nin, tarımsal üretimde sahip olduğu çeşitliliğin bir göstergesi olarak yıllık yaklaşık 30 milyon ton düzeyindeki üretimi ile dünya yaş sebze üretiminde özel bir yeri vardır. Ayrıca yaş sebze sektörü, ülkemiz tarımsal üretiminde sahip olduğu pay, oluşturduğu istihdam ve milli gelire sağladığı katkı ve tarım ürünleri ihracatı açısından önemli bir yere sahip bulunmaktadır. Türkiye’de her bölgeye yaş sebze üretimi yayılmış olmakla birlikte, sebze ticari üretimin yoğunlaştığı bölgelerin başında Ege, Akdeniz, Karadeniz ve Marmara bölgesinde önem taşır. İklim ve toprak özellikleri Karadeniz bölgesinde Samsun ili sebze tarımın merkezi haline getirmiştir.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Üretimde ve hasat sonrası işlemlerde kalite standartları ne ölçüde artarsa ihracatımızda aynı oranda artacaktır. Türkiye'nin yaş sebze ihracatını artırarak pazarda hak ettiğimiz konuma kavuşmak ve kaliteli Türk malı imajının oluşmasını sağlamak ancak üretim ve ihracatın entegre olmasıyla mümkündür.

Türkiye Bazı Sebze Üretim Miktarları Değişimi (ton) (TÜİK, 1980-2017)

	Domates	Biber	Patlıcan	Hıyar	Fasulye
1980	3.550.000	220.000	650.000	500.000	300.000
1985	4.900.000	235.000	680.000	780.000	400.000
1990	6.000.000	580.000	735.000	1.000.000	430.000
1995	7.250.000	750.000	750.000	1.250.000	460.000
2000	8.890.000	1.090.000	924.000	1.825.000	514.000
2001	8.425.000	1.150.000	945.000	1.740.000	490.000
2002	9.450.000	1.340.000	955.000	1.670.000	515.000
2003	9.820.000	1.370.000	935.000	1.780.000	545.000
2004	9.440.000	1.325.000	900.000	1.725.000	582.000
2005	9.600.000	1.380.000	900.000	1.725.000	555.000
2006	9.854.877	1.842.175	924.165	1.799.613	563.763
2007	9.945.043	1.759.224	863.737	1.674.580	519.968
2008	10.985.355	1.796.177	813.686	1.682.776	563.056
2009	10.745.572	1.837.000	816.134	1.735.010	603.653
2010	10.052.000	1.986.700	846.998	1.739.191	587.967
2011	11.003.433	1.975.269	821.770	1.749.174	614.948
2012	11.350.000	2.042.360	799.285	1.741.878	621.036
2013	11.820.000	2.159.348	826.941	1.754.613	632.301
2014	11.850.000	2.232.308	827.380	1.845.749	638.469
2015	10.050.000	1.829.000	930.000	1.745.000	555.000
2016	12.600.000	2.457.822	854.049	1.811.681	638.532
2017	12.750.000	2.608.172	883.917	1.827.782	722.749
2018	12.155.000	2.554.974	836.284	1.848.279	668.973

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

İlimiz Sebze Üretiminin Türkiye Genelindeki Yeri

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oranı (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Fasulye, Taze	455.263	580.949	24.642	26.233	5,4	4,5
Barbunya, Taze	81.267	88.024	7.075	6.753	8,7	7,7
Bezelye, Taze	97.433	107.344	1.525	1.491	1,6	1,4
Börülce, Taze	20.327	17.657	0	0	0,0	0,0
Bakla, Taze	40.484	38.921	175	180	0,4	0,5
Kuşkonmaz	488	169	0	0	0,0	0,0
Lahana (Beyaz)	132.494	516.951	23.264	91.847	17,6	17,8
Lahana (Kırmızı)	51.190	187.948	24.500	109.570	47,9	58,3
Lahana (Kara)	49.752	57.034	12.669	21.566	25,5	37,8
Lahana (Brüksel)	1.927	3.343	45	67	2,3	2,0
Karnabahar	88.823	225.151	10.070	20.160	11,3	9,0
Brokoli	37.950	69.592	5.000	5.000	13,2	7,2
Marul (Kıvrıkcık)	92.437	187.658	10.408	12.257	11,3	6,5
Marul (Göbekli)	93.784	215.725	248	293	0,3	0,1
Marul (İceberg)	28.398	84.160	95	152	0,3	0,2

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oranı (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Ispanak	163.910	225.174	8.807	12.632	5,4	5,6
Enginar	29.574	39.477	200	400	0,7	1,0
Kereviz (Sap)	1.145	2.179	0	0	0,0	0,0
Pazı	6.278	9.631	95	145	1,5	1,5
Semizotu	2.513	4.382	80	118	3,2	2,7
Maydanoz	64.268	78.961	365	346	0,6	0,4
Roka	10.381	12.930	66	66	0,6	0,5
Tere	6.556	6.517	51	47	0,8	0,7
Nane	10.134	14.511	45	32	0,4	0,2
Dereotu	8.573	8.318	75	69	0,9	0,8
Karpuz	863.610	4.031.174	15.130	100.845	1,8	2,5
Kavun	735.176	1.753.942	12.680	41.525	1,7	2,4
Biber (Salçalık)	346.248	1.128.060	30.725	77.412	8,9	6,9
Biber (Dolmalık)	131.351	397.175	7.004	19.150	5,3	4,8
Biber (Sivri)	290.885	930.349	6.637	18.894	2,3	2,0
Biber (Çarliston)	18.040	99.390	7.218	21.330	40,0	21,5

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oranı (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Hıyar (Sofralık)	288.852	1.701.735	4.851	25.176	1,7	1,5
Hıyar (Turşuluk)	67.731	146.538	0	0	0,0	0,0
Acur	23.362	42.631	0	0	0,0	0,0
Patlıcan	199.292	836.284	9.263	28.455	4,6	3,4
Domates (Sofralık)	1.175.095	8.414.920	14.472	70.770	1,2	0,8
Domates (Salçalık)	519.742	3.735.080	1.070	4.301	0,2	0,1
Bamya	51.580	29.111	625	318	1,2	1,1
Kabak (Sakız)	99.777	474.527	590	1.178	0,6	0,2
Bal Kabağı	36.040	87.207	2.215	5.588	6,1	6,4
Kabak (Çerezlik)	737.891	55.043	0	0	0,0	0,0
Pepino	5	24	0	0	0,0	0,0
Havuç	123.478	642.837	25	75	0,0	0,0
Şalgam	691	1.530	0	0	0,0	0,0
Sarımsak (Taze)	20.579	25.519	155	159	0,8	0,6
Sarımsak (Kuru)	133.397	117.688	323	309	0,2	0,3
Soğan (Taze)	86.302	142.854	1.150	1.381	1,3	1,0

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Ürün Adı	TÜRKİYE		SAMSUN		Ekilen Alan	Üretim Miktarı
	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	Ekilen Alan	Üretim Miktarı	İlimiz Ekilen Oranı (%)	İlimiz Üretim Oranı (%)
Soğan (Kuru)	527.133	1.930.695	400	650	0,1	0,0
Pırasa	77.779	252.958	8.037	24.742	10,3	9,8
Kırmızı Pancar)	3.017	8.119	1.100	3.300	36,5	40,6
Kereviz (Kök)	9.511	21.603	80	160	0,8	0,7
Turp (Bayır)	6.593	14.003	510	1.780	7,7	12,7
Turp (Kırmızı)	56.338	177.067	1.825	5.995	3,2	3,4
Turp (Beyaz)	1.836	5.914	1.555	5.392	84,7	91,2
Mantar (Kültür)		46.144		622	-	1,3

Samsun İli Sebze Ekiliş ve Üretimi (TÜİK, 2018)

Hata! Bağlantı geçersiz.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

6. Samsun ve Türkiye Sebze Ekilişi Karşılaştırması

SEBZE ÜRETİMİNDEKİ DEĞİŞİM (2004 - 2018)						
	2004		2018		Değişim (%) Ekilen Alan	Değişim (%) Üretim Miktarı
	Ekilen Alan (da)	Üretim Miktarı (ton)	Ekilen Alan (da)	Üretim Miktarı (ton)		
Samsun	339.010	786.381	257.140	768.931	-24,1	-2,2
Türkiye	6.624.740	14.159.562	8.206.680	30.032.827	23,9	112,1

Türkiye'de toplam sebze ekilişi 2014 yılında 6.624.740 dekar iken 2018 yılında % 23.9 artışla 8.206.680 dekara, Üretim ise 2014 yılında 14.159.562 ton iken 2018 yılında % 112.1 artışla 30.032.827 tona ulaşmıştır.

Samsun ilinde toplam sebze ekilişi 2014 yılında 339.010 dekar iken 2018 yılında % 24.1 oranında azalarak 257.140 dekara, Üretim ise 2014 yılında 786.381 ton iken 2018 yılında % 2.2 azalarak 768.931 tona ulaşmıştır.

Türkiye'de toplam bitkisel üretim değeri, 2017 yılındaki 135.9 milyar lira düzeyinden, 2018 yılında yüzde 16.9 artışla 158.9 milyar liraya yükselmiştir.

Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) 2018 verilerine göre, tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yıllık üretim değerleri yüzde 10.4, **sebzelerde yüzde 22.3** ve meyveler, içecek ve baharat bitkilerinde yüzde 20.9 artmıştır. Tahıl ve diğer bitkisel ürünlerde yüzde 10.5 artarak 56.1 milyar liradan, 61.9 milyar liraya, **sebzelerde yüzde 22.3 artarak 33.8 milyar liradan 41.4 milyar liraya** ve meyveler, içecek ve bitkilerinde yüzde 20.9 artarak 45.9 milyar liradan 55.5 milyar liraya yükselmiştir.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Tarımsal Üretim Değerinde Samsun'un 2000 yılında %3.04 olan bitkisel üretim değeri payı 2017 yılında %3'ün altına gerilemiştir. Bu parasal olarak Türkiye ortalamasından yüksek olurken, Samsun 2017 yılında 3.240.624 TL kişi başına bitkisel üretim değerine ulaşmıştır. Bitkisel üretim değerinin önemli bir kısmı sebze üretim değeridir.

TÜİK 2018 yılı verilerine göre Samsun ilinde yaklaşık 257.140 dekar alanda 768.931 ton sebze üretimi ile tüm sebzelerin üretiminde haritada görüldüğü üzere en önemli ildir. Samsun bölgemizde büyük ve küçük verimli ovaların varlığı nedeniyle, sebzecilik bilinçli ve yoğun olarak yapılan önemli bir tarımsal faaliyettir.

Samsun bölgemizde en çok ekilişi yapılan ve ihracata uygun ürünler domates, karpuz, biber, kavun, kırmızilahana, beyaz lahana, brokoli, patlıcan, fasulye, marul, pırasa, ıspanak, karnabahar gibi sebzelerdir.

Türkiye'de Samsun ili sebze üretimiyle yıllar ve ürünler itibariyle ilk sıralarda sırada yer almıştır. Samsun kara yaprak lahana, kırmızilahana, kırmızı pancar, beyaz lahana, çarliston biber, bayır turp ve beyaz turp üretiminde 1. sırada yer alırken kıvırcık marul ve kırmızıturp üretiminde 2. sırada ve pırasa üretiminde 3. Sırada ve karnabahar, ıspanak, brokoli, balkabağı, taze barbunya 4. Sırada yer almıştır.

Türkiye'ye taze sebze ihracatı diğer tarım ürünlerine göre hızla yükselerek son beş yılda yaklaşık on kat artış göstermiştir. En fazla ihracatı yapılan sebzeler domates, biber, hıyar-kornişon, kabak, soğan, patates, havuç ve turp'tur. Taze sebze ihracatında en büyük gelişme enginar, karnabahar, kabak, helvacı kabağı, kavun ve domateste olmuştur.

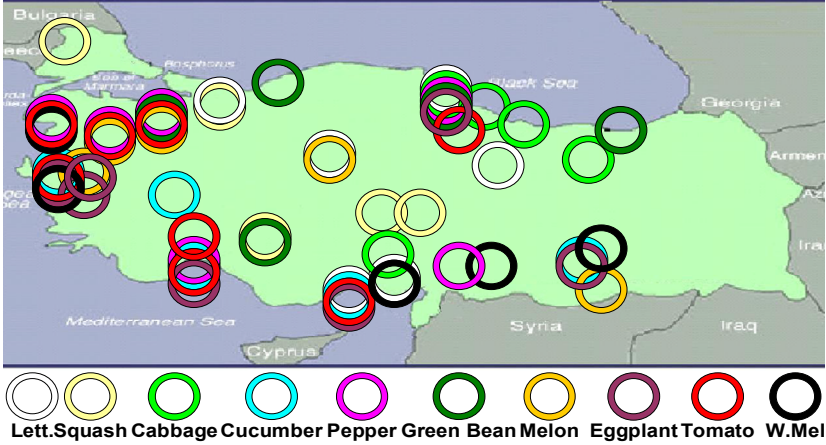
Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Main production areas of vegetables

funded by the European Union

Lahananın donmuş ürün olarak ihracatı son beş yılda yirmi kat artmıştır. Samsun ili ihracatta stratejik öneme sahip sebze çeşitleri üretiminde ve özellikle kışlık sebze üretiminde en büyük paya sahiptir.

7. Samsun İli Önemli Sebze Üretimi

Samsun ili 2018 yılında yaklaşık 257.140 dekar alanda 768.931 ton sebze üretmiştir.

Lahana: 2016 yılı dünya lahana üretimi 71.259.199 tondur. 2017 yılı Türkiye lahana üretimi 778.887 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim tona olmuştur. Ülke kırmızilahana üretiminin % 58.3'ünü, karalahana üretiminin % 37.8'ini ve beyaz lahana üretiminin % 17.8'ini karşılamıştır.

Biber: 2016 yılı dünya biber üretimi 34.497.462 tondur. 2017 yılı Türkiye biber üretimi **2.608.172** ton olmuştur. 2018

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

yılında ise üretim **2.554.974** tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 136.786 ton biber üretimiyle tek başına Türkiye biber üretiminin %5.3'ünü karşılamıştır. Çarliston biber Ülke Çarliston biber üretiminin % 21.5'ini, kapyra biber üretiminin % 6.9'unu ve dolma biber üretiminin % 4.8'ini karşılamaktadır. Samsun'dan ve Türkiye den en fazla biber ihracatı yapılan ülke Almanya'dır. Daha sonra Avusturya, Hollanda, Romanya ve diğer ülkeler gelmektedir.

Samsun İli Sebze Üretimi Türkiye Kıyaslaması (ton)

Ürünler	Samsun(2017)	Samsun(2018)	Türkiye(2018)	Dünya(2016)
Lahana	259.549	222.983	761.933	71.259.199
Tazefasulye	102.391	26.233	668.973	23.595.714
Domates	180.128	75.071	12.155.000	177.042.359
Biber	248.635	136.786	2.554.974	34.497.462
Hıyar	40.617	25.176	1.848.279	80.616.692
Kavun	56.575	41.525	1.753.942	31.166.896
Karpuz	138.800	100.845	4.131.074	117.022.560
Karnabahar	19.036	20.160	225.151	25.233.723
Ispanak	24.056	12.632	225.174	26.684.493
Pırasa	27.138	24.742	252.958	2.096.067

Yağlık Biber (Kapyra): Türkiye'de 2018 yılında **2.554.974** ton biber üretilmiş olup, 136.786 ton üretim ile biber üretiminin %5.3'ünü Samsun ili üretmektedir.

Samsunda 2018 yılında bu üretimin 30.725 dekar alan ekilişle, 77.412 ton kapyra salçalık biber üretimi yapılmıştır. Ülkede 2018 yılında 1.128.060 ton olan Kapyra üretiminin yaklaşık %6.9'u olan 77.412 ton Kapyra (salçalık-yağlık) biber Samsun ilinde üretilmiştir.

Son yıllarda Samsun ilinde yıldan yıla artan yağlık biber üretimi önemli bir trend yakalamıştır. Özellikle Bafra ovasında oldukça geniş bir ekim alanı bulan yağlık biber ülkemizde iç piyasa da rahat bir Pazar bulmuştur. Yağlık biber

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

de ülke iç tüketiminin önemli bir miktarı Samsun ili tarafından karşılanmaktadır. Ancak bu rakamın çok üzerinde üretim yapıldığı ve daha fazla üretim yapmaya elverişli potansiyelin bulunduğu bilinmektedir.

Domates: 2016 yılı dünya domates üretimi 177.042.359 tondur. 2017 yılı Türkiye domates üretimi 12.750.000 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 12.155.000 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 75.071 ton domates üretimiyle Türkiye domates üretiminin %1'ini karşılamıştır.

Hıyar: 2016 yılı dünya hıyar üretimi 80.616.692 tondur. 2017 yılı Türkiye hıyar üretimi 1.827.782 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 1.848.279 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 25.176 ton hıyar üretimiyle Türkiye hıyar üretiminin % 1.5'ini karşılamıştır.

Karpuz: 2016 yılı dünya karpuz üretimi 117.022.560 tondur. 2017 yılı Türkiye karpuz üretimi 4.011.313 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 4.131.074 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 100.845 ton karpuz üretimiyle Türkiye karpuz üretiminin %2.5'ini karşılamıştır.

Kavun: 2016 yılı dünya kavun üretimi 31.166.896 tondur. 2017 yılı Türkiye kavun üretimi 1.813.422 ton olmuştur. 2018 yılında ise 1.753.942 tona gerilemiştir. Samsun ili 2018 yılında 41.525 ton kavun üretimiyle tek başına Türkiye kavun üretiminin % 2.4'ünü karşılamıştır.

Fasulye (taze) : 2016 yılı dünya taze fasulye üretimi 23.595.714 tondur. 2017 yılı Türkiye fasulye (taze) üretimi 630.347 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 668.973 tona

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 26.233 ton fasulye (taze) üretimiyle tek başına Türkiye fasulye (taze) üretiminin % 4.5'ini karşılamıştır.

Barbunya Fasulye (taze) : 2018 yılında Ülke üretimi 88.024 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 6.753 ton Barbuyafasulye (taze) üretimiyle tek başına Türkiye fasulye (taze) üretiminin % 7.7'sini karşılamıştır.

Marul: 2016 yılı dünya marul üretimi 26.779.564 tondur. 2017 yılı Türkiye marul üretimi 490.423 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 487.543 ton olmuştur. Samsun ili 2018 yılında 12.702 ton marul üretimiyle tek başına Türkiye marul üretiminin % 6.8'ini karşılamıştır.

Patlıcan: 2016 yılı dünya patlıcan üretimi 51.288.169 tondur. 2017 yılı Türkiye patlıcan üretimi 883.917 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 836.284 tona ulaşmıştır. Samsun ili 2018 yılında 28.455 ton patlıcan üretimiyle tek başına Türkiye patlıcan üretiminin % 3.4' ünü karşılamıştır.

Karnabahar: 2016 yılı dünya karnabahar üretimi 25.233.723 tondur. 2017 yılı Türkiye karnabahar üretimi 265.815 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 225.151 ton olmuştur. Samsun ili 2018 yılında 20.160 ton karnabahar üretimiyle tek başına Türkiye karnabahar üretiminin % 9.0 unu karşılamıştır.

Pırasa: 2016 yılı dünya pırasa üretimi 2.096.067 tondur. 2017 yılı Türkiye pırasa üretimi 208.239 ton olmuştur. 2018 yılında ise üretim 252.958 tona gerilemiştir. Samsun ili

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

2018 yılında 24.742 ton pırasa üretimiyle Türkiye pırasa üretiminin % 9,8' ini karşılamıştır.

8. Türkiye Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Değişim

Ülkemiz sebze üretim miktarında ihracata yönelik ürünlerde yıllar itibariyle az da olsa artışlar yaşanmaktadır. İhracata yönelik sözleşmeli üretim modeli ile üretimde dalgalanmalar olmayacaktır. Türkiye, bölgesel iklimden kaynaklanan ve üretimin mevsimlere dağılabildiği, pazara mal arz etme imkânı olan ender ülkelerden birisidir. Türkiye yaş-meyve sebze ihracatında pazar konumundaki ülkelere, diğer ihracatçı olan ülkelere daha uzak değildir.

Büyük sermayenin ya da uluslararası sermayenin, Ülkemiz ve İlimiz sebze sektörüne yatırım yapmaları ticari anlamda her iki tarafa gelecekte büyük kazanımlar sağlayacaktır. Bu amaçla sebze ihracatımız olan ülkelerin dış ticaret politikaları ve istekleri yakından izlenmektedir. Dünya Ticaret Örgütü ve Avrupa Birliği gibi uluslararası kuruluşlarla ve Rusya Federasyonu ile yapılan anlaşmaların, ülkemiz meyve-sebze sektörünü nasıl etkileyeceği konusunda çalışmalar devam etmektedir.

Samsun ilinin sebze sektöründe potansiyel teşkil ettiğini gören yerel ihracatçılar yaş meyve ve sebze paketleme, ihracata yönelik yatırım yapmaya başlamışlardır. Geniş pazarlama ağına, yeterli sermaye ve bilgi birikimine sahip yabancı firmalarında Samsunda Pazar oluşturmaları için çalışmalar başlamıştır.

Ulusal ve uluslararası ihracatçı firmaların bölgemize yatırım yapmaları ile Üreticiye pazar ve fiyat garantisi sağlanması, sanayicinin hammadde talebinin karşılanmasını sağlayan sözleşmeli tarım sistemi yeni iş imkânları ve fırsatlar yaratacaktır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

9. Samsun’da Yaş Meyve-Sebze Sektöründe Durum

Samsun bölgesinde depolama ve pazarlama şartlarının yetersiz olduğu bilinmektedir. Özellikle hasat sonrası ürünlerin muhafazası, paketleme tesislerinin ve soğuk hava depolarının kurulması kayıpları oldukça azaltabilecektir.

Samsun bölgesinde sebzelerin ambalajlanması ve işlenmesi ile kolay taşınır hale getirilmesi iç ve dış pazarlama için çok avantaj sayılacaktır. Samsun’un mevcut konumuna bakıldığında ihracat için gerekli olan ve birbirinin alternatifi olabilecek kara, hava ve deniz taşımacılığının mevcut olduğunu görmekteyiz.

Samsunda sebze bölge ekolojisine ve pazarın isteklerine uygun tür ve çeşitlerde standart üretim deseni oluşturulmaya başlanmıştır. Samsun bölgesinde ürünlerin üretim ve pazarlanmasında birlik tipi örgütlenme oluşmaya başlamıştır.

Özellikle *dış pazarda tüketici taleplerinin işlenmiş ürünlere kayması* ve bu ürünlerin katma değerinin yüksek olması, tarımsal sanayinin Samsunda hızla gelişmesini zorunlu kılmaktadır. Bu amaçla Samsun ilinde Tarım ve Orman Bakanlığı destekli sebze işleme ve paketleme tesisleri kurulmaya başlanmıştır.

Samsun bölgesinde fiyat istikrarının sağlanması, alım satımların organize edilmesi ve kalite isteklerinin belirlenmesi için fuarlar gibi büyük organizasyonlara ihtiyaç vardır.

Avrupa ülkelerinde ve Rusya Federasyonunda Eurepgap gibi protokollerin gereğinin aranması Samsun bölgesinde ihracata yönelik faaliyet gösteren bilinçli üreticilerimize pazar avantajı sunacaktır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

10. Samsun İli Tarım Ürünleri Üretim Durumu ve Öneriler

- Samsun ili özelinde **Tarım ürünleri** üretiminde oldukça yüksek bir **potansiyel, İş gücü tecrübesi ve kıyaslamalı üretim avantajları** vardır. Üretimde sorun **girdi maliyetlerinin biraz yüksek oluşu ve parçalı/küçük ölçekli arazi** varlığıdır.

- İhracat pazarının istediği standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama ve ürün tedarikinde yeterli üretim yapılamamaktadır. İhracatçılarımızın yapması gerekenlerden önce **Gıda/Tarım/Hayvancılık kamu sektörü olarak** öncelikle ihracatta ciddi pazarı olan ve yeni pazar alanı olabilecek **tarımsal ihracat ürünlerinin taleplere/standartlara göre üretimi potansiyellerinin tespiti ve sürdürülebilirliğinin sağlanması için** üzerine düşen çalışmaları yaparak e-kayıt altına alması gerekmektedir.

- Samsun ili Gıda, Tarım ve Hayvancılık ürünleri konusunda öncelikli **sorun PAZARLAMA** sorunudur. Bu sorunun çözümüne katkı sağlayacak projelerle; Üreticilerimiz ürünlerin paketlenmesi, ambalajlanması ve depolanması konularında son yıllarda Tarım ve Orman Bakanlığı kaynaklı destekler sayesinde bir miktar alt yapı oluşturulmuştur ama yeterli değildir. İhracat pazarının istediği **standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama ve ürün tedarikinde** yeterli üretim yapılamamaktadır.

- Ancak Samsun ili faaliyete başlayan **hava kargo ve Lojistik köy kuruluşu ile tüm sektörler de en büyük sorun olan pazarlama konusunda önemli avantaj** sağlayacaktır.

- İlimizde ve Bölgemizde Tarım ürünlerinin ulusal ve dış pazarlar için **işlenmesi, paketlenmesi,**

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

ambalajlanması ve pazarlanması kapsamında yeterli büyük sanayi işletmelerimiz maalesef yoktur. Özellikle potansiyelimiz gereği Tarım ürünleri işleyip değerlendirecek ulusal ve dış pazarlar için dondurulmuş gıda sanayi bu sektörde çok önemli bir çıkış yolu olarak görünmektedir.

- Bu kapsamda Samsun Valiliği, Büyükşehir Belediyesi, Üniversite, Samsun Ticaret Sanayi Odası, Gıda Borsası, İhracatçı birlikleri, Tarım ve Orman İl Müdürlüğü, Sanayici ve iş adamları dernekleri, Üretici Birlikleri, diğer ilgili tüm kurum ve kuruluşlarınca birlikte oluşturulacak Samsun ili **Tarımsal İhracat Stratejisi** ile ortaklaşa belirlenecek **“İhracatta katma değerli tarımsal mal ve işlenmiş ürünlerin üretimine ve ihracatına geçme”** amaçlarının hem sektörel hem de coğrafi alanlar bazında detaylandırılması, ortaya konulan vizyonların hayata geçirilmesi oldukça fazla önem taşımaktadır.

- Hazırlanacak Tarımsal İhracat Stratejisi ile Samsun ihracat sektörü mevcut ve potansiyel tarımsal ihracat ürünleri ile tamamlayıcı ihracat pazarlarının tespitini yapacaktır. Tarım ürünlerimizin dünya pazarlarında hangi tarımsal ürünler ile rekabet edebileceği, bölge ülkeleri pazarında ürünlerini en rekabetçi ve en kolay şekilde hangi ülkelere ihraç edebileceği, mevcut üretim ve ihracat deseni ile yeni hangi alt sektörlerin hayata geçirilebileceğini araştırıp uygulamaya koymalıdır.

- Özellikle Tarım ve Hayvancılık ürünleri üretiminde öne çıkan illerde Devlet/Özel sektör işbirliği kapsamında **“Tarım Ürünlerini Pazarlama Platformu” gibi bir oluşumun kurulmasının teşvik edilerek desteklenmesi** önemlidir. Kurulacak Platformlar önceden iç ve dış pazarın ihtiyacını tespit ederek üretecek ürünlerin miktar ve

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

yelpazesinin belirlenmesi, desteklemeli sözleşmeli üretimin yapılması, ürünlerin paketlenmesi, ambalajlanması ve pazarlanması gibi konularda çalışılmalıdır.

- Kurulacak “Tarımsal ürünleri pazarlama platformu” öncelikle ilimizin üretici birlikleri ile tarımsal kapasitemizi geliştirip marka olabilecek ürünlerimizle Samsun isminin tanınmasına çaba sarf etmelidir.

- Tarım ve Hayvancılık tarım ürünlerinin pazarlanması konusunda **iç ve dış pazarlar için çıkış noktası** aranmalıdır. Öncelikle bu konuda ciddi **İhracat deneyimi olan büyük işletme ve firmalar İlimize bilgi ve yatırım için davet edilmeli ve bu firmalarla ticari ortaklık kurularak** tecrübelerinden faydalanılmalıdır.

- Üretilen ürünlerde gıda güvenliği dış pazarların istediği standartta, kalitede, miktarda, çeşit, ölçü, ambalajlama ve ürün tedarikinde süreklilik gibi belli başlı bir standardın yakalanması çok önemlidir.

- **Samsun ili İyi tarım uygulamaları** kapsamında önemli miktarda özellikle sebze üretimi yapmaktadır. Bu potansiyelimizi **TSK’nın ihtiyacı olan** ürünler için sözleşme yaparak çok daha fazla büyütebiliriz.

11. Samsun Bölgesinde Sebze Pazarlama

Samsun’da üretilen sebzelerin pazarlanması ihracatçıların yanında özellikle, komisyoncular veya tüccarlar aracılığıyla yapılmaktadır. Ayrıca doğrudan tüketicilere ve manavlara da satışlar yapılmaktadır. Samsunda yavaş yavaş gelişen sebze ürünleri işleme sanayisiyle sebzeler; dondurulmuş ürün, salça, konserve gibi işlenmiş ürün olarak pazarlama ağı içerisine girmeye başlamıştır.

Samsun bölgemizde üretimin ekonomik olması ve

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

pazarlamayı kolaylaştırması için; ürün arz periyodu ve ürün kalitesi iki önemli noktadır. Bu konulara daha fazla dikkat edilmelidir. Samsun bölgemizde sebze üretiminde verim ve kalitenin artırılması kadar üretilen ürünlerin sağlıklı ve talep doğrultusunda pazarlanması da zorunludur.

Tarım ürünleri ihracatımızın yaklaşık %60'ının AB'ye ve Rusya Federasyonuna yapıldığı ve bitki sağlığı konusundaki düzenlemelerde dikkate alındığında, bölgemizde pazarlama sistemlerinin geliştirilmesine yönelik politikalar önem kazanmaktadır. Ayrıca ülkenin ve dolayısıyla Samsun yerelinin gelişmesinde büyük öneme sahip olan dış ticaretin en önemli ayağı ihracattır. İhracatçı birliklerinin daha çok başarılı olmaları için AB mevzuatı ile çelişen mevzuat AB normlarına uyulanmalıdır.

Samsun ilinde dış pazardaki çeşit ve talep değişiklikleri ihracatçı birliklerince belirlenip, üretim deseninin yönlendirilmesi faydalı olacaktır. Ayrıca Samsunda AB'ye uyum çerçevesinde çıkan ve yaş meyve-sebze ihracatında İyi Tarım Uygulamaları, Kalite Yönetim Sistemleri hakkında bilgilendirme çalışmaları büyük bir aşama kazanmıştır.

Samsun ilinden Rusya Federasyonu, Almanya, Irak, Hollanda başta olmak üzere birçok ülkeye az da olsa sebze ihracatı yapılmaktadır. Bafra ve Çarşamba ovalarımızda küresel pazarın isteklerine uygun, istenilen standartta ve ambalajda kaliteli ürünleri üretici ve ihracatçı bilinci oluşmaya başlamıştır.

Uluslararası Samsun hava limanına kargo servisi ve yaş meyve sebze için soğuk hava deposu kurulması çalışmaları tamamlanmıştır. Türkiye'nin dördüncü büyük limanı olan Samsun limanı ihracat için modernize edilip daha rantabl olabilmesi için özelleştirilme çalışması yapılmış ve çok başarılı sonuçlar alınmıştır. Bu kadar büyük sebze potansiyeline sahip

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

ilimize yerli ve yabancı sebze ihracatçıları davet edip ürünlerin potansiyel tanıtımı yapılmaya başlanmıştır.

12. Samsun İlinde AB ve Rusya Federasyonu İçin Stratejik Öneme Sahip Sebzeler

Samsun ilinde brokkoli, enginar, turp, karnabahar, biber, domates, pırasa, Brüksel lahanası, kırmızı lahana gibi sebzeler üretilmektedir. Samsun ili bu sebzeler için daha fazla üretim potansiyeline sahiptir. Pazar bulunduğu takdirde bu ürünlerin çok daha fazla üretilmesi mümkündür.

13. Samsun İli Sebze İşleyici ve Pazarlayıcıların Dikkat Etmesi Gereken Önemli Kriterler

1. AB'nin yaşlı nüfusu Eurogap sertifikalı sebze ürünlerini talep etmekte ve mümkünse organik ürün olmasını istemektedir.

2. AB ve Rusya Federasyonu küçük aile yapısına sahip oldukları için küçük ambalajda sebze ürünlerini talep etmektedirler. Sebzeyi kilo ile değil, 350- 500 gramlık paketlerde istemektedirler.

3. AB ülkeleri sebze tüketicileri salkım domatesi tercih etmektedir. Tüketiciler taze olup olmadığını salkımına bakarak karar vermekteler. Rusya Federasyonu sebze tüketicileri ise iri domatesi tercih etmektedir.

4. Doğu Avrupa'da hal uygulaması yaygınlığını korurken, Batı'da haller kalkmaktadır. Yaş meyve ve sebze süper marketlerden alınmaktadır. Sebze ihracatçıları Doğu Avrupa'ya ihraç ederken hallerle, Batı Avrupa'ya ihraç yaparken marketlerle çalışmak zorundadır.

5. AB ve Rusya Federasyonunda tüketicilerin doğranmış, paketlenmiş ve işlenmiş ürünlere talepleri artmaktadır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

6. Ekonomik gelişmişlik düzeyine uygun olarak Batı Avrupa tüketicisi ürünün fiyatından çok kalitesine, güvenilirliğine dikkat etmektedirler.

7. Bütün Avrupa'da Akdeniz tipi beslenme modeli yaygınlaşmaktadır. Bu nedenle Yaş meyve ve sebze tüketimi hızla artmaktadır.

8. AB ve Rusya Federasyonunda Süper marketler pazara egemen olduğu için üründe süreklilik istemektedir. Alacağı ürünün sürekli ve istikrarlı temin edilmesine dikkat etmektedirler.

9. Türkiye'de ve özellikle Samsun ilinde yaş meyve ve sebze sektörünün kendisini tanıtmaya ve anlatmaya sorunu vardır. Sektörün sorunlarını dile getirecek lobi yapacak bir oluşum eksikliği yaşanmaktadır. Bu konuda Samsun bölgemizde Sebze Üretici Birlikleri, Karadeniz İhracatçıları Birliği, Antalya Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği, Antalya İhracatçı Birlikleri, Ege Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği önemli görev yapmaktadırlar.

14. Sonuç

- Samsun bölgesi, uygun iklim yapısına sahip ovaları ile sebzelerin hem açıkta hem de örtü altında yetiştirilmesine son derece elverişli büyük bir zenginliğe sahiptir.

- Dünyada özellikle kışlık sebze üretiminde gerçekten mukayeseli üstünlüğe sahip Samsun bölgesi Türkiye için çok büyük ticari potansiyel taşımaktadır.

- Diğer sebze alanlarında aşırı sıcaklık gibi olumsuzluklardan dolayı üretim yapılamadığı zamanlarda Samsun bölgesinde ekolojik avantajlar nedeniyle üretim devam etmektedir. Bu ekolojik üstünlükten yeterince pay alabilmek için mevcut yapının iyileştirilme çalışmaları başlamıştır.

Samsun İlinde Sebze Üretim Sektörü

Türkiye ve Samsun'da sebze sektörünün gelişmesi üretim ve ihracatın artması hepimizin ortak arzusudur. Bu kitapçıkta Samsun'da sebze sektörünün durumu, üretimi, ekilişi, imkânları, potansiyeli ve bunları içeren çalışma ortaya konulmuştur. Bu çalışmada ortaya konulan yaklaşımlar dikkate alındığında ve yorumlandığında sebze sektörümüz; iç tüketimle birlikte AB, Rusya Federasyonu ve Ortadoğu ülkelerinin dış taleplerine cevap verecektir. Sektörde arz devamlılığı sağlanacak, çeşit standardı oluşacak, üreticilerin, sebzeye dayalı gıda sanayi üretimi yapanların ve ihracatçıların yüzünü güldürecek bir üretim yapısı oluşmasına katkı sağlayacaktır.

Kaynaklar

- ✓ Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği Türkiye Genel Değerlendirme Raporu 01.01.2019
- ✓ Yaş Meyve Sebze Sektörü. T.C. Ekonomi Bakanlığı. 2018
- ✓ Akib yaş meyve sebze çalışma raporu Antalya 2017
- ✓ Yaş Meyve Sebze Sektörü Mamulleri İstanbul İhracatçıları Birliği Ocak 2018
- ✓ Dünyada ve Türkiye'de Yaş Sebze ve Meyve Üretimi Ankara Ticaret Borsası. Ocak.2017
- ✓ TİM Türkiye İhracatçıları Meclisi Tarım Raporu 2017
- ✓ Yaş Meyve Sebze İhracatçıları Birliği Raporları 2017-2018
- ✓ Yaş Meyve Sebze Sektörü. T.C. Ekonomi Bakanlığı. 2016.
- ✓ TR83 Samsun Alt Bölge Tarım Master Planı. 2006.
- ✓ Samsun Tarımının Sektörel Sorunları ve Çözümleri. 2006.
- ✓ Ege İhracatçıları Birliği. İzmir. 2018
- ✓ İhracat Raporu. Akdeniz İhracatçıları Birl. Gn. Sekr. 2018.
- ✓ TZOB- Yaş Meyve Sebze Raporu. 2017.
- ✓ İGEME Yaş Meyve Sebze Faaliyet Raporu. 2017.
- ✓ Samsun Tarımı B.Hekimoğlu-M.Altındağ. 2016.

<http://samsun.tarim.gov.tr>

Kılıçdede mah. Abdülhakhamit cad. No:5 55060 İlkadım/SAMSUN
Telefon : 0362 231 37 00 (3 hat) Faks : 0362 233 21 63

